

TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI INNOVATSION TASHKIL ETISH

Dilnoza Utkirjonovna Karshiyeva

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti Samarqand kampusi dotsenti

dilnozaeldor@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari hamda ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni yoritilgan. Mustaqil ta'lim jarayonida raqamli platformalar, interaktiv metodlar va kompetensiyaviy yondashuv asosiy vosita sifatida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, innovatsion metodlar, raqamli texnologiyalar, kompetensiya, interaktiv ta'lim.

Аннотация. В данном тезисе подчеркивается важность инновационных подходов к организации самостоятельной работы студентов, возможности использования современных образовательных технологий и их роль в повышении эффективности обучения. В качестве основных инструментов в процессе самостоятельного обучения анализируются цифровые платформы, интерактивные методы и компетентностный подход.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, инновационные методы, цифровые технологии, компетентностный подход, интерактивное обучение.

Abstract. This thesis highlights the importance of innovative approaches in organizing students' independent work, the possibilities of using modern educational technologies, and their role in increasing educational efficiency. Digital platforms, interactive methods, and a competency-based approach are analyzed as the main tools in the process of independent learning.

Keywords: independent learning, innovative methods, digital technologies, competency, interactive learning.

Hozirgi globallashtirish va raqamlashtirish sharoitida ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ishlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, mustaqil ishlarni innovatsion asosda tashkil etish talab etiladi. Bu jarayonda talabalarni faollikka undash, tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirish asosiy maqsad hisoblanadi.

Talabalarning mustaqil ishlari ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u talabaning bilimlarni ongli ravishda egallashi, mustaqil fikrlashi hamda o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik adabiyotlarda mustaqil ishlar talabaning o'qituvchi rahbarligida, biroq bevosita aralashuvisiz amalga oshiradigan o'quv faoliyati sifatida talqin etiladi[1].

Zamonaviy ta'lim sharoitida mustaqil ishlarni an'anaviy usullar asosida tashkil etish yetarli samara bermaydi. Shu sababli ularni innovatsion yondashuv asosida

tashkil etish zarurati yuzaga kelmoqda. Innovatsion tashkil etish deganda, mustaqil ishlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim vositalari va interaktiv metodlar yordamida loyihalash tushuniladi [2]. Bu jarayonda talaba ta'lim jarayonining markaziy subyekti sifatida qoraladi.

Bunda ta'lim jarayoni shaxsga yo'naltirilgan bo'lib, talabaning individual imkoniyatlari va qiziqishlari inobatga olinadi.

Talabalarning mustaqil ishlarini innovatsion tashkil etishning samarali usullaridan biri — **raqamli ta'lim platformalaridan** (Google Classroom, Moodle, Edmodo va boshqalar) foydalanishdir. Ushbu platformalar orqali topshiriqlarni berish, nazorat qilish va baholash jarayonlari qulaylashadi hamda talabalar o'z vaqtini mustaqil rejalashtirish imkoniyatiga ega.

Innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan mustaqil ishlarning asosiy maqsadi talabalarda kompetensiyalarni shakllantirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish hamda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdan iborat[3].

Talabalarning mustaqil ishlari — bu o'qituvchi rahbarligida, ammo bevosita nazoratsiz holda bajariladigan, talabaning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlashga qaratilgan o'quv faoliyatidir. Mustaqil ishlar talabaning:

- mustaqil fikrlashini,
- mas'uliyatini,
- o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini,
- muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantiradi.

Zamonaviy ta'limda mustaqil ish endilikda faqat referat yoki yozma topshiriq bilan cheklanib qolmaydi, balki faol, ijodiy va tadqiqotga yo'naltirilgan jarayon sifatida qoraladi.

Mustaqil ishlarni **innovatsion tashkil etish** — bu an'anaviy topshiriqlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar va interaktiv metodlar asosida qayta loyihalashdir.

Bu jarayonda:

- talaba **ta'lim subyekti** sifatida markazga chiqadi;
- o'qituvchi esa **yo'naltiruvchi va maslahatchi** rolini bajaradi;
- bilim tayyor holda berilmaydi, balki talaba tomonidan **kashf etiladi**.

Innovatsion yondashuv asosida mustaqil ishlarni tashkil etishdan ko'zlangan maqsadlar quyidagilardan iborat:

- talabalarda **kompetensiyalarni** shakllantirish;
- nazariy bilimlarni **amaliyot bilan bog'lash**;
- tanqidiy va kreativ fikrlashni rivojlantirish;
- raqamli savodxonlikni oshirish;
- o'z-o'zini baholash va refleksiya ko'nikmasini shakllantirish.

Raqamli texnologiyalar asosida

Talabalarning mustaqil ishlarini innovatsion tashkil etishda raqamli texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, Moodle, Google Classroom

kabi elektron ta'lim platformalari orqali topshiriqlarni berish, nazorat qilish va baholash jarayonlari samarali tashkil etiladi[4].

Bugungi kunda mustaqil ishlarni tashkil etishda quyidagi vositalar keng qo'llanilmoqda:

- **Moodle, Google Classroom** – topshiriqlarni berish va baholash;
- **YouTube, Coursera, Khan Academy** – mustaqil o'rganish;
- **Quizizz, Kahoot** – bilimlarni mustahkamlash;
- **AI vositalar** – tahlil, rejalashtirish va refleksiya.

Bu vositalar talabani vaqt va makon bilan cheklanmagan holda o'rganishga undaydi.

Loyiha asosida mustaqil ishlar

Loyiha metodi talabalarning: muammo qo'yish, maqsad belgilash, rejalashtirish, natijani taqdim etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Masalan, talaba muayyan fan bo'yicha **mini-tadqiqot, ijtimoiy loyiha** yoki **raqamli mahsulot** yaratadi.

Keys-stadi va muammoli vaziyatlar

Keys-stadi usuli esa real hayotiy vaziyatlar asosida talabalarning tahliliy va mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

Innovatsion mustaqil ishlarni tashkil etishda o'qituvchi maslahatchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi. U topshiriqlar mazmunini to'g'ri belgilashi, baholash mezonlarini aniq ishlab chiqishi hamda talabalarni doimiy motivatsiya bilan qo'llab-quvvatlashi lozim[6].

Keys-stadi usuli real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilishga asoslanadi. Bu usul orqali:

- nazariya amaliyotga tatbiq etiladi;
- talabalar turli yechimlarni solishtiradi;
- huquqiy, pedagogik yoki ijtimoiy masalalar yechiladi.

(Siz yurist bo'lishni xohlaganingizni hisobga olsak, bu usul ayniqsa mos)

STEAM va fanlararo yondashuv

Shuningdek, loyiha asosida ta'lim, keys-stadi, web-quest va STEAM yondashuvi mustaqil ishlarning innovatsion shakllari hisoblanadi. Loyiha metodi talabalarni muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, yechim ishlab chiqish va natijalarni taqdim etishga o'rgatadi[5].

STEAM yondashuvi mustaqil ishlarni:

- fanlararo, amaliy, ijodiy tarzda tashkil etishni ta'minlaydi.

Talaba bir muammo ustida ishlash jarayonida bir nechta fan bilimlarini uyg'unlashtiradi.

O'qituvchining roli

Innovatsion mustaqil ishlar jarayonida o'qituvchi:

- motivator, fasilitator, maslahatchi sifatida faoliyat yuritadi.

U topshiriqni to'g'ri loyihalashi, baholash mezonlarini aniq belgilashi va talabaning rivojlanishini doimiy qo'llab-quvvatlashi lozim.

Talabalarning mustaqil ishlarini innovatsion tashkil etish — bu zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, u shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va raqamli ta'lim talablariga to'liq mos keladi. Ushbu yondashuv orqali mustaqil, ijodkor, raqobatbardosh va mas'uliyatli mutaxassislarni tayyorlash imkoniyati kengayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдуллаева Ш. Педагогика. – Toshkent: Fan, 2018.
2. Hasanov B. Trening va kouching metodlari. – Toshkent: Ilm ziyo, 2012.
3. Zunnunov A. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent, 2019.
4. Беспалько В.П. Педагогические технологии. – Москва: Педагогика, 2017.
5. Polat E.S. Loyiha metodi ta'lim jarayonida. – Moskva, 2016.
6. Xodjayev B.X. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.